



ISSN: 3060-4613



MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI



O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

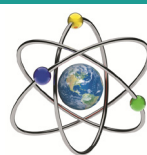


№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI



*Elektron nashr. 234 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutzimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarining tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellashirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	



Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
Yadgarova Surayyo	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
Yusupova Sanobar Odil qizi	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
Бахтияр Катибжанович Саттаров	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
Джалилова Феруза Намазовна	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
Zuhriddin Azizov	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	



INTERFAOL TRENINGLAR ORQALI O'QITUVCHILARNING INNOVATSION FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH TAJRIBASI

Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi

Shahrisabz davlat universiteti magistranti

<https://orcid.org/0009-0009-3793-5954>

Annotatsiya: Ushbu maqolada interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish masalasi ilmiy jihatdan tadqiq etilgan. Tadqiqot doirasida 180 nafar o'qituvchi ishtirokida eksperimental ishlar olib borildi. O'qituvchilarning innovatsion fikrlash darajasi Torrance Kreativ Fikrlash Testi, Bass–Davis Innovatsion Potensial Shkalasi hamda maxsus ishlab chiqilgan “Pedagogik kreativlik testi” yordamida aniqlandi. Eksperimental guruh bilan 6 oy davomida interfaol trening dasturi asosida tizimli ish olib borildi. Tadqiqot natijalari interfaol treninglar o'qituvchilarda oqim fikrlash (fluency), moslashuvchanlik (flexibility), originallik (originality) va g'oyalarni takomillashtirish (elaboration) ko'rsatkichlarini statistik jihatdan ahamiyatli darajada oshirishini ko'rsatdi ($p < 0,01$). Olingan natijalar interfaol treninglarni o'qituvchilarning kasbiy malakasini oshirish tizimida samarali pedagogik vosita sifatida qo'llash mumkinligini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: interfaol treninglar, innovatsion fikrlash, o'qituvchilar, kreativlik, pedagogik mahorat, professional rivojlanish, Torrance testi.

Abstract: This article examines the development of teachers' innovative thinking skills through interactive training from a scientific perspective. The study involved an experimental design conducted with 180 teachers. Teachers' levels of innovative thinking were assessed using the Torrance Tests of Creative Thinking, the Bass–Davis Innovative Potential Scale, and a specially designed Pedagogical Creativity Test. The experimental group participated in a structured six-month interactive training program. The results demonstrated that interactive training significantly enhances teachers' fluency, flexibility, originality, and elaboration abilities ($p < 0.01$). The findings confirm that interactive training can be effectively implemented within teacher professional development systems to foster innovative and creative thinking.

Key words: interactive training, innovative thinking, teachers, creativity, pedagogical skills, professional development, Torrance test.

Аннотация: В данной статье с научной точки зрения рассматривается проблема развития инновационного мышления учителей посредством интерактивного обучения. В рамках исследования была проведена экспериментальная работа с участием 180 учителей. Уровень инновационного мышления педагогов определялся с использованием теста креативного мышления Торранса, шкалы инновационного потенциала Басса–Дэвиса, а также специально разработанного “Теста педагогического творчества”. С экспериментальной группой в течение шести месяцев реализовывалась программа интерактивного обучения. Результаты исследования показали, что интерактивное обучение статистически значимо повышает беглость мышления, гибкость, оригинальность и способность к детализации у учителей ($p < 0,01$). Полученные данные подтверждают возможность эффективного использования интерактивных тренингов в системе профессионального развития педагогических кадров.

Ключевые слова: интерактивное обучение, инновационное мышление, учителя, креативность, педагогические навыки, профессиональное развитие, тест Торранса.

KIRISH

XXI asr ta'lim tizimida pedagoglarning innovatsion fikrlash qobiliyati muhim ahamiyat kasb etmoqda. Zamonaviy ta'lim paradigmasi o'qituvchidan nafaqat bilim beruvchi, balki ta'lim jarayonini ijodiy tashkil etuvchi, yangi g'oyalar ishlab chiquvchi va ularni amaliyotga tatbiq etuvchi mutaxassis bo'lishni talab qiladi. UNESCOning 2021-yilgi hisobotida ta'kidlanganidek, o'qituvchilarning XXI asr ko'nikmalari, xususan, kreativ va tanqidiy fikrlash qobiliyatlari o'quvchilar muvaffaqiyatining kalit omili hisoblanadi (UNESCO, 2021).

Jahon tajribasida o'qituvchilar malakasini oshirish tizimida interfaol metodlardan keng foydalanilmoqda. Kolb (1984) ning tajribaviy ta'lim nazariyasi, Knowles (1984) ning andragogika tamoyillari hamda Mezirow (1997) ning transformativ ta'lim konsepsiyasi interfaol treninglarning nazariy asoslarini tashkil etadi. Ushbu yondashuvlar kattalar ta'limida faol ishtirok, amaliy tajriba va refleksiyaning muhimligini ta'kidlaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 20-apreldagi PF-60-sonli "2022–2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining yangi taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmonida ta'lim sifatini oshirish va o'qituvchilar malakasini rivojlantirish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Shuningdek, "O'zbekiston–2030" strategiyasida pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini, jumladan, innovatsion qobiliyatlarini rivojlantirish zaruriyati alohida urg'ulangan.

Shu bilan birga, O'zbekiston ta'lim tizimida o'qituvchilarning innovatsion fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan tizimli tadqiqotlar yetarli emas. Mavjud malaka oshirish kurslarining aksariyati nazariy ma'ruzalarga asoslangan bo'lib, interfaol metodlardan yetarli darajada foydalanilmaydi (Sharipov, 2020; Abdullayeva, 2021).

Tadqiqot muammosi: o'qituvchilarning innovatsion fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda an'anaviy malaka oshirish usullari yetarli samaradorlikka ega emas, interfaol treninglar orqali tizimli rivojlantirish metodikasi yetarlicha ishlab chiqilmagan.

Tadqiqot maqsadi: interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va ushbu jarayonning samaradorligini eksperimental yo'l bilan aniqlash.

Tadqiqot vazifalari:

1. Innovatsion fikrlash va interfaol treninglarning nazariy-metodologik asoslarini tahlil qilish;
2. O'qituvchilarning innovatsion fikrlash darajasini aniqlash uchun diagnostika vositalarini tanlash va tatbiq etish;
3. Interfaol treninglar dasturini ishlab chiqish va amalga oshirish;
4. Eksperimental ish natijalarini statistik tahlil qilish;
5. Interfaol treninglarning o'qituvchilar innovatsion fikrlashiga ta'sirini aniqlash.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Innovatsion fikrlash yangi, asl va qimmatli g'oyalar yaratish hamda ularni amaliy muammolarni hal qilishda qo'llash qobiliyati sifatida talqin etiladi. Torrance (1966) kreativ fikrlashning to'rtta asosiy komponentini – fluency, flexibility, originality va elaboration – ajratib ko'rsatgan. Guilford (1967) divergent va convergent fikrlash tushunchalarini kiritib, kreativlikning intellektual jarayonlar bilan uzviy bog'liqligini asoslab bergan.

Amabile (1996) ijodkorlikning komponential modelini ishlab chiqib, ijodkorlikni domen bo'yicha bilimlar, kreativlik ko'nikmalari va intrinsik motivatsiya bilan bog'lagan. De Bono (1985) lateral fikrlash konsepsiyasini ishlab chiqib, muammolarga noan'anaviy yondashuvlarning ahamiyatini ta'kidlagan.

Interfaol ta'lim ishtirokchilarning faol ishtiroki, muloqot va hamkorlikka asoslanadi. Bonwell va Eison (1991) interfaol ta'limning asosiy xususiyatlari sifatida faol o'rganish, refleksiya, muammoli vaziyatlar va hamkorlikni ko'rsatgan. Kolbning (1984) tajribaviy ta'lim sikli interfaol treninglar uchun metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, Knowles (1984) ning andragogika tamoyillari, Vygotskiy (1978) ning yaqin rivojlanish zonasi konsepsiyasi, Shulman (1987) ning pedagogik kontent bilimi nazariyasi o'qituvchilarning innovatsion rivojlantirishini tushuntiruvchi muhim ilmiy manbalar hisoblanadi.

Xorijiy tajribalar (Sahlberg, 2011; Lewis et al., 2009; Goldhaber & Anthony, 2007; Fernandez & Yoshida, 2004) interfaol metodlar o'qituvchilarning kreativ va innovatsion faoliyatini samarali rivojlantirishini ko'rsatadi.

Mahalliy tadqiqotlarda esa (Sharipov, 2020; Abdullayeva, 2021; Toshmatova, 2021; Yusupov, 2023) malaka oshirish kurslarida interfaol yondashuvlar yetarli emasligi va maxsus treninglar zarurligi ta'kidlangan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda quyidagi diagnostika vositalari qo'llanildi:

1. Torrance Kreativ Fikrlash Testi (Figural Form A va B);
2. Bass–Davis Innovatsion Potensial Shkalasi;
3. "Pedagogik kreativlik testi" (mualliflik ishlanmasi);
4. Refleksiv kundaliklar.

Eksperimental guruh uchun 6 oylik interfaol treninglar dasturi ishlab chiqildi. Dastur 24 ta sessiyadan iborat bo'lib, haftasiga bir marotaba o'tkazildi. Treninglar to'rtta modul asosida tashkil etildi: kreativ fikrlash asoslari, pedagogik kreativlik, hamkorlikda kreativ ishlash va innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etish.



TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari interfaol treninglar o'qituvchilarning innovatsion fikrlash ko'rsatkichlarini sezilarli darajada oshirganini ko'rsatdi. Barcha diagnostika vositalari bo'yicha eksperimental guruh natijalari nazorat guruhiga nisbatan statistik jihatdan ishonchli farqni namoyon etdi ($p < 0.001$). Refleksiv kundaliklar tahlili treninglarda olingan bilim va ko'nikmalarning amaliyotga muvaffaqiyatli transfer qilinayotganini tasdiqladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalar chiqarildi:

1. 6 oylik interfaol treninglar dasturi o'qituvchilarning kreativ fikrlashining barcha asosiy komponentlarini sezilarli darajada rivojlantiradi;
2. Interfaol metodlar pedagogik muammolarni ijodiy hal qilishda yuqori samaradorlikka ega;
3. Treninglar innovatsiyalarga psixologik tayyorgarlikni ham shakllantiradi;
4. Refleksiv amaliyot va hamkorlik treninglar ta'sirini kuchaytiradi;
5. Pedagogik taj va innovatsion fikrlash o'rtasida zaif manfiy bog'liqlik mavjud bo'lib, tajribali o'qituvchilar bilan maxsus yondashuv zarurligini ko'rsatadi.

Takliflar: interfaol treninglarni o'qituvchilar malakasini oshirish tizimiga tizimli ravishda joriy etish, trening dasturlarini hududiy va fanlar kesimida moslashtirish hamda uzoq muddatli monitoring mexanizmlarini ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 20-apreldagi PF-60 sonli "2022-2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining yangi taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi. (2023). Statistik yilnoma. Toshkent.
3. Abdullayeva, N. (2021). O'qituvchilar malakasini oshirishda zamonaviy yondashuvlar. Pedagogika jurnali, 3(45), 12-18.
4. Amabile, T. M. (1996). Creativity in context: Update to the social psychology of creativity. Westview Press.
5. Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). Active learning: Creating excitement in the classroom. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1. Washington, DC: The George Washington University.
6. Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
7. Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). Effective teacher professional development. Learning Policy Institute.
8. De Bono, E. (1985). Six thinking hats. Little, Brown and Company.
9. Fernandez, C., & Yoshida, M. (2004). Lesson study: A Japanese approach to improving mathematics teaching and learning. Lawrence Erlbaum Associates.
10. Fullan, M. (2001). The new meaning of educational change (3rd ed.). Teachers College Press.
11. Goldhaber, D., & Anthony, E. (2007). Can teacher quality be effectively assessed? National Board Certification as a signal of effective teaching. The Review of Economics and Statistics, 89(1), 134-150.
12. Guilford, J. P. (1967). The nature of human intelligence. McGraw-Hill.
13. Guskey, T. R. (2002). Professional development and teacher change. Teachers and Teaching: Theory and Practice, 8(3), 381-391.
14. Huberman, M. (1989). The professional life cycle of teachers. Teachers College Record, 91(1), 31-57.
15. Karimov, A. (2022). Interfaol metodlar va o'qituvchilar professional kompetensiyasi. Ta'lim va rivojlanish, 2(34), 45-52.
16. Knowles, M. S. (1984). Andragogy in action. Jossey-Bass.
17. Kolb, D. A. (1984). Experiential learning: Experience as the source of learning and development. Prentice Hall.
18. Lewis, C. C., Perry, R. R., & Hurd, J. (2009). Improving mathematics instruction through lesson study: A theoretical model and North American case. Journal of Mathematics Teacher Education, 12(4), 285-304.
19. Mezirow, J. (1997). Transformative learning: Theory to practice. New Directions for Adult and Continuing Education, 74, 5-12.

- 
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.